ופוטרים את הנשואות מאי דרשי [1] לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר הך דיתבה חוצה היא לא תהיה לאיש זר אבל הך דלא יתבה חוצה תהיה לאיש זר ורבי עקיבא לטעמיה דאמר יש ממזר מחייבי לאוין ויש אומרים לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות מאן [2] יש אומרים אמר רב אידי בר אבין רבי אליעזר היא [3] דתניא מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ורבי [4] אליעזר אוסר לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות רבן שמעון בן גמליאל אומר [5] כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל ואלא [6] הכי מאי אין בקיאין לפי שאין בקיאין בתורת קידושין וגירושין [7] אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ממזר מאחותו [8] וממזר מאשת אח נתערבו בהן מאי קא משמע לן יש ממזר מחייבי כריתות ניתני חדא [9] מעשה שהיה כך היה ורבא אמר [10] עבד ושפחה נתערבו בהן איסורא משום מאי משום שפחה ניתני חדא מעשה שהיה כך היה: **מתני'** [11] הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמנה אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואמה ואם אביה ואמה ואם אביה ואמה ואם אבי אביה ואמה [12] לויה וישראלית [13] מוסיפין עליהן עוד אחת [14] אין [15] בודקין לא מן המזבח ולמעלה ולא מן הדוכן ולמעלה ולא מן הסנהדרין ולמעלה וכל שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי צדקה משיאין לכהונה ואין צריך לבדוק אחריהן רבי יוסי אומר אף מי שהיה חתום עד [16] בערכי הישנה של ציפורי [17] רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אף מי שהיה מוכתב באסטרטיא של מלך: **גמ'** מאי שנא בנשי בדקינן ומאי שנא בגברי לא בדקו נשי דכי מינצו בהדי הדדי בעריות הוא דמינצו ואם איתא דאיכא מילתא לא אית ליה קלא [18] גברי דכי מינצו בהדי הדדי ביוחסין הוא דמינצי אם איתא דאיכא מילתא אית ליה קלא ואיהי נמי תבדוק בי' בדידיה מסייע לי' לרב [19] דאמר רב יהודה אמר רב [20] לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים רב אדא בר אהבה תני ד' אמהות שהם שתים עשרה במתניתא תנא ד' אמהות שהם שש עשרה בשלמא לרב אדא בר אהבה מוקים

ופוטרין אם הנשואות. מן החליצה ולרבי עקיבא בני חייבי לאוין ממזרים הם: **החולה.** המילונה שלא נכנסה עדיין לרשות הבעל לנשואין: **ויש אומרים.** היינו רבי אליעזר: **לפי שאין בקיאין.** אסרום ולקמן מפרש לענין יוחסין מאי בקיאין איכא הלכך לרבי אליעזר כותי לא ישא כותית שמא אחד מן הבקיאין שלא אירע פסול בנישואי אבותיו והשני משאינן בקיאין ואירע ספק אשת איש בקידושי אבותיו שנתקדשה לאחר ואמרו אינן קדושין ונשאת לאחר: **מצת כותי מותרת.** לאכלה בפסח ואין בה משום מששא דחימוץ: **ואדם יוצא בה.** בגיליו י"ט הראשון שהמצה מוכה ויוצא בה דלא הוי [21] כקמחין ובניקוים של עובדי כוכבים שלא חמצו דקי"ל (פסחים דף מ.) אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה אחרת באחרונה משום דבמצת מצה אחרת בקיאי במצות שימור: **ואלא הכא.** גבי יוחסין מאי אין בקיאין שייך למימר: **מאי קמ"ל.** הא' ממזר מאחותו דקא פריש ממאי הוה ולא תנא ממזר סתמא: ומשני **יש ממזר מחייבי כריתות קא משמע לן.** ולאפוקי ממאן דאמר (ימנות דף מט.) אין ממזר אלא מחייבי מיתות בית דין: **וניתני חדא.** ממזר מאחותו נתערב בהן: **עבד ושפחה נתערבו בהן.** עבד נשא מבנותיהם ושפחה נשאת לאחד מהם ואין אותה משפחה ידועה: ופרכינן **איסורא משום שפחה.** דע"כ עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הוולד כשר אלא שפחה ולדה עבד: **ניתני.** שפחה לחודה: **מתני' אשה כהנת.** דווקא נקט דכתני סיפא לויה וישראלית מוסיפין עליהן עוד אחת: **ארבע אמהות שהן שמנה.** בודקין בדורותיה ארבע אמהות שתים מצד האב ושתים מצד האם שהם שמנה כל אחת מהם [22] אמה ואם אמה. בודקין שלא היו ממזרות או אחת מן הפסולות לקהל: **ואם אבי אמה.** של אשה זו שהוא נושא: **ואמה.** של אם אבי אמה: **ואם אביה.** של זו שהוא נושא: **ואמה.** של אם אביה: **ואם אבי אביה.** של זו שהוא נושא ואמה: **לויה וישראלית.** [23] לכהן בא לכונסה: **מוסיפין עליהן עוד אחת.** אם אחת בכל זוג וזוג כגון אמה ואם אמה ואמה וכן כולם: **אין בודקין מן המזבח ולמעלה.** התמיל לבדוק באמהות ומצא שאבי אביה שמיא אינם על המזבח בידוע שמיוחס הוא: **ולא מן הדוכן ולמעלה.** אם הועד עליו שעמד אצל הלוים בדוכן לשורר שיר: **ולא מן הסנהדרין ולמעלה.** אם נמנה בסנהדרין ג"ל לבדוק [24] אותו וכן שוטרי הרבים וגבאי צדקה משיאין בנותיהם לכהן ואין צריכין לבדוק. וטעמא דכולהו מפרש בגמרא [25]: **אף מי שהיה חתום בערכי הישנה של ציפורי.** עיר סמוכה לציפורי שמה ישנה כדאמרינן בעירובין (דף עט.) כעיר חדשה שביהודה דהיינו עיר שמה חדשה כדכתיב (יהושע טו) לנן וחדשה: **בערכי.** שהיה כתוב בסדרי הדיינין שהיו רגילין לייחס את הרחוקים לדון שהיו מיוחסין וכותבין על הסדר פלוני ופלוני מיוחסין הן אין רגילין בני המקום למנות דיין שאינו מיוחס: **באסטרטיא של מלך.** בגמרא [26] מפרש לה: **גמ' מאי שנא בנשים דבדקינן.** כדקתני ד' אמהות ולא קתני ארבע אבות שיהו בודקין אביה ואבי אביה שלא היו ממזרים: **בעריות הוא דמנלו.** אין זו מגנה את זו בפסול ייחוס אלא בזנות: **ואם איתא דאיכא בהו מילתא.** לפסול יוחסין לית ליה קלא: **איהי נמי.** הכהנת אמאי לא הצריכה לבדוק בייחוס בעלה ד' אמהות איכא מילתא בנשי משפחתו ביוחסין: **לא הוזהרו כשרות.** כהנות לינשא לפסולין כגון חללי גירי וחרורי וכיון דלא הקפידה תורה עליהם ליוחסין רבנן נמי לא עבוד בהו מעלה לאצרוכינהו בדיקה ואפילו מחמת ממזרות ושתוקות אלא כי [27] איתמחיק איסורא ביה אצל לחשמא ולמיבדק לא אצרכינהו: **שהם שתים עשרה.** על כל זוג מוסיף לבדוק עוד אם למעלה: **שש עשרה.** על כל זוג של משנתינו מוסיף אמה של עליונה ואם אמה: מוקי

מצת כותי מותרת. פי' מותרת לאכלה בפסח ואין בה משום מששא דחימוץ ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בגיליו יו"ט ראשון ובלקות של עובדי כוכבים דקיימא לן (פסחים דף מ.) דאדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה וא"ת והא אמרי' (בפרקי דר"א פל"ח [28]) כל האוכל פת כותי כאילו אוכל חזיר [29] וי"ל היינו דווקא פת שהכותי לא ועושה בביתו אבל העיסה שהכותי עושה בביתו של ישראל מותר [30] וגרסה [31] הא דקאמר ואדם יוצא בה ידי חובתו היינו דווקא שגם הכותי יאכל ממנה דאל"כ לא יצא ידי חובתו הא לית לה להו לפני עור לא מתן מכשול [32]: **הנושא** אשה כהנת. פי' כהן שבא לישא אשה כהנת וקאמר דצריך לבדוק משום שאנו רואים שבנה ישמש ע"ג המזבח אבל אין לפרש דמיירי בישראל הבא לישא אשה כהנת ורואה שיהא בנה כשר לכהונה דא"כ אמאי נקט כהנת אפילו היתה חללה נמי הוי בנה כשר לכהונה דבני ישראל מקוה טהרה לחללות [33]: **צריך** שיבדוק **אחריה ארבע אמהו'.** פי' בקונטר' בודקין משום מששא דממזרות ולא נהירא דמצריך מדפריך גמ' ואיהי נמי תבדוק בדידיה ומשני לא החזרו כשרות לינשא לפסולים ומאי קאמר הא הוזהרו לינשא לממזרים? דהא אפילו [מאן] דאמר לא הוזהרו היינו דווקא לינשא לחלל קאמר אבל לממזרים לא לכך צריך לומר דחששא דמתני' ד' הוא משום חללות אבל משום ממזרות לא שייך חששא כלל [34] דמסיקין ישראל ממזרים שביניהם ומיהו תימה הא קתני לויה וישראלית מוסיפין עוד אחת ואי לא בדקי אלא בפסול חללות לויה וישראלית אמאי צריכין בדיקה כיון [35] דאבוה לוי או ישראל אי אפשר בשום ענין להיות בה פסול חללה שהרי לכ"ע בני ישראל אשה חללה בתו כשרה לכהונה [36] וי"ל דעיקר הבדיקה ותקנה משום פסול חללות ואגב בדיקה דחללות בדקי נמי היכא דלא שייך אלא פסול ממזרות כגון לויה וישראלית אבל גבי מיהי דליכא פסול חללות דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין לא צריך לבדוק משום ממזרות ור"ת כתב בספר הישר דהא דצריך לבדוק היינו דווקא להכשיר בניהם א) לעבודה אי נמי להכשיר עצמו לעבודה [37] אבל להאכילו בתרומה א"ל בדיקה דאמר פ' האשה שנתאלמנה (כתובות דף כד.) אמי כהן ואחיני כהן נאמן להאכילו בתרומה ואין נאמן להשיאו אשה: אין

לינשא לפסולים. לחללין שמותרים בישראל, ואע"פ שהכהן הוזהר בחללה, כהנות לא הוזהרו בחללים (יבמות פד.). לפסולי כהונה, גר אבל שמותר, שהכהנים הוזהרו על בעולתם וזה לא הוזהרו עליהם מלישא אותן, אבל לפסולין שהאנשים הפסולין הוזהרו עליהן מלישא אותן, כגון ממזרין או נתינים, אף הנשים הוזהרו עליהם, דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל ענינים שבתורה, והכי אמריינן ביבמות (שם) בפרק יש מודרות (לעיל עג.).

לשורר שיר. אבל לנשיאות כפים לא דאית ליה אין מעלין מנשיאות כפים ליוחסים בפרק האשה שנתארמלה (כתובות כד. כ). ולמאן דאית ליה מעלין אפילו מנשיאות כפים קאמר. [ולא מן הסנהדרין ולמעלה]. וכן אם נמצא שהיה מן הסנהדרין אין [צריך] לבדוק אמו. משיאין לכהונה. ואין צריכין בדיקה. ובגמ' מפרש [מ"ט דתנן] ארבע בנשי ולא תני ד' אבות.

ג א מיי' פי"ט מהלכות איסורי ביאה הל' יח סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ב סעיף ג:

ב [מיי' שם הל' יט טוש"ע שם]:

נא ג מיי' שם פ"כ הלכה ג [טור אה"ע סי' ג סט"ו]:

נב ד מיי' פי"ט שם הלכה כ:

נג ה מיי' שם הלכה כא טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' כב ופי' ב סעי' ג:

מוסף תוספות

א. גזרו על פתן לפי שהיו מבטלין בנין ביהמ"ק בימי עזרא. תוס' גיטין י. **ב.** כתוס' שם ובתוס' הרא"ש בתוב: דמיירי בעיסת ישראל והכותי לש. **ג.** דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל ענשים שבתורה. תוס' כתובות כד. ד"ה אבל. **ד.** דק"ל הנושא נשים בעבירה אסור עד שידור הנאה וכו'. שם.

מוסף רש"י

מצת כותי מותרת. בפסח דאכילה ולא מיישינן שמא החמיצה (גיטין י. וכעי"ז חולין ד.). **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** שהכותי קבעו מוכה לאכול מצה בלילה ראשונה, דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם יצא ולא אכל עבר בעשה (חולין ד.). משום תוכת לילה הראשון שהוא מייב לאכול מצה המשתמרת, כדכתיב בערב תאכלו מצות, ואפילו דעיגן בה אלא אם כן עבד לה שימור (שמות שם) ומצרתם את המצות, וכותים בקיאין הן שאריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור (גיטין י.). **ורבי אליעזר אוסר.** אף בחלילה כל ימות הפסח דהשדיגן לבו שמא אחמיצין (שם). **לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות.** אין יודעין לשומרה ולהצמין בין שיאור לשרוק, בין הכשיפו פניו אלא הכשיפו פניו (חולין ד.). **כל מצוה שהחזיקו בה כו'.** ובהכל שוטרין (חולין שם) מפרש דאתי ר"ש לאוסופי אמנא קמא אף מצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה שמרבין עליהם (גיטין י.). **אין בודקין.** לענין יוחסין לישא אשה, **לא מן המזבח ולמעלה.** אם שימש במזבח אין צריך לבדוק לבעלה לעולה הימנו, דאם לא היה ראוי לכהונה לא היו מעמידין אותו לשמש, כדתנן במסכת מדות (פ"ה מ"ד) לשמש הגזית שם היו יושבים ב"ד מיומני כהונה ולויה, כל כהן שנמצא בו פסול כשהיה רואה להתחנן לעבודה לוקש (שמוטים ויולא (פסחים ג.). **משוטרי הרבים.** דיינין בעצמה שאינן ממנין עשרים ושנים של סנהדרין קטנה (לקמן ע"ב). **לא הוזהרו כשרות.** כהנות, לינשא לפסולים. לחללין שמותרים בישראל, ואע"פ שהכהן הוזהר בחללה, כהנות לא הוזהרו עליהם מלישא אותן, אבל לפסולין שהאנשים הפסולין הוזהרו עליהן מלישא אותן, כגון ממזרין או נתינים, אף הנשים הוזהרו עליהם, דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל ענינים שבתורה, והכי אמריינן ביבמות (שם) בפרק יש מודרות (לעיל עג.).

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:

דברים כה ה

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה צריך וכו' היינו דווקא להכשיר בניהם לעבודה וכו'. כ"כ עי' כ"מ פי' ב' אות ד' וחדושי מהרי"ט כאן:

תוס' ר"י הזקן

מתני'. ד' אמהות. שנים מצד האב ושנים מצד האם. **שהם שמנה.** כל אחת אמה עמה, [אמה ואם אמה] אמה ואם אמה, ובודקים שלא היו (טמאות) [ממזרות] או אחת מן הפסולות לקהל. **ואם אבי אמה.** של אשה זו שהוא נושא. ואמה. שהיא אם אם [אבי] אמה. לויה וישראלית. וכהן בא לכנסה, שהערוב נמצא בהם יותר. מן המובח. שאם התחיל לבדוק באמהות ונמצא שאבי אביה שמש במזבח אין צריך לבדוק באמותיו שאם לא היה מיוחס לא היו מניחין אותו לעבוד. מן הדוכן. שהעידו עליו שעמד עם הלוים בדוכן

אין בודקין מן המזבח ולמעלה כו'. ואם תאמר אמאי לא קתני אין בודקין משמרות ולמעלה דהא אמרינן בפ"ב דכתובות (דף כד:) מעלים משמרות ליוחסין וי"ל דאין זה רבותא דהא עדות מעליא הוא[א] ואי"ת ניתני נמי אין בודקין מנסיאות כפיס ולמעלה ומתרומה ולמעלה כדאמר בפרק ג' דכתובות (שם) מעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דגם זה אינו רבותא כיון דלא שייך אלא בכהנים אבל הא [דתנן] אין בודקין מן המזבח ולמעלה רבותא הוא דמיירי אפילו בעבודות הכשרות בזרים[ב] כגון שחיטה או הפשט[ג] אע"ג דשחיטה כשרה בנשים ובעבדים[ד] היינו דיעבד[ה] אבל לכתחילה לא עבדי כי אם כשרים מיוחסין[ד] (ו): **והקל מעליך ונשאו אתך.** ה"ג רש"י ול"ג במשא העם שהרי גבי שכינה כתיב כן והאי קרא דהכא כתיב ביתרו ולא כתיב ביה במשא העם:

וכ"ת

מוקים לה בלויה ובת ישראל אלא מתניתא נימא פליגא לא [א]מאי עוד אחת זוג אחת אמר רב יהודה א"ר זו דברי ר' מאיר אבל [ב]חכמים אומרים [ג]כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות איני והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב משנתינו כשקורא [ד]עליו ערער מאן דמתני הא לא מתני הא איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ה]אם קורא [ו]עליו ערער צריך לבדוק אחריה: אין בודקין מן המזבח ולמעלה: מאי טעמא אי לאו דבדקוה לא הוו מסקי ליה: ולא מן הדוכן ולמעלה: מאי טעמא [ז]דאמר מר ששם היו יושבים מייחסי כהונה ומייחסי לויה: ולא מסנהדרין ולמעלה: מאי טעמא [ח]דתני רב יוסף כשם שבית דין מנוקין בצדק [ט]כך מנוקין מכל מום אמר מרימר מאי קראה [י]כולך יפה רעיתי ומום אין בך אימא מומא ממש אמר רב אחא בר יעקב [יא]אמר קרא [1]והתיצבו שם עמך [יב]עמך בדומים לך ודלמא משום שכינה [יג]אמר רב נחמן אמר קרא [3]והקל מעליך ונשאו אתך [יד]בדומים לך: כל מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים: למימרא דלא מוקמינן מפסולים [טו]ורמינהו הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות והוינן בה הכל לאיתויי מאי ואמר רב יהודה [טז]לאיתויי ממזר אמר אביי בירושלים וכן תני רב [יז]שמעון בר זירא [יח]בקידושי דבי לוי בירושלים: וגבאי צדקה משיאים: מאי טעמא כיון דמנצו בהדי אינשי דאמר מר [יט]ממשכנים על הצדקה ואפילו בערב שבת ואם איתא דאיכא אית ליה קלא אושפזיכניה דרב אדא בר אהבה גיורא הוה והוה קא מנצי איהו ורב ביבי מר אמר אנא עבידנא [כ]סררותא דמתא ומר אמר אנא עבידנא סררותא דמתא אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו [כא]תנינא [א] [4]שום תשים עליך מלך מקרב אחיך [כב]כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך אמר ליה רב אדא בר אהבה ואפילו אמו מישראל אמר ליה [כג]אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה[כד] הלכך רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא ומר ליעיין במילי דמתא אמר אביי הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפיזיכניה לאשרי ברב אדא בר אהבה דידע למהפיך ליה בזכותיה רבי זירא מטפל בהו רבה בר אבוה מטפל בהו במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו בנהרדעא אפי' ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו: רבי יוסי אומר אף מי שהיה וכו': מאי טעמא דייקי ומחתמי: רבי חנינא בן אנטיגנוס וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי [כה]קרא [5]והתיחשם בצבא במלחמה וטעמא מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן והאיכא [6]צלק העמוני מאי לאו דאתי מעמון לא דיתיב בעמון והאיכא [7]אוריה החתי מאי לאו דאתי מחת לא דיתיב בחת והאיכא [8]אתי הגיתי וכי תימא הכי נמי דיתיב בגת והא [כו]אמר רב נחמן אתי הגיתי בא ובטלה ועוד [9]אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והן הן בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא:

מתני'

מוקי לה בלוייה וישראלית. כדקתני מתניתין מוסיפין עליהן עוד אחת: מי לימא פליגא. אמתניתין: מאי מוסיפין עוד אחת. דקתני מתני': זוג אחת. שתי אמהות: זו דברי ר"מ. סתם מתניתין דמלריך בדיקה: כשקרא עליו ערער. א"ל בדיקה אלא אם קראו עליה שני עדים שמן של פסול ולא שמעידים עדות גמורה אלא יציאת קול וכיון דקרא עליה ערער אמאי פליגי רבנן: מאן דמתני הא. משמיה דרב: לא מסני הא. ואמורא ניהו רב יהודה ורב חמא אליבא דרב: לריך לבדוק אחריה. אפי' לרבנן: שמש היו יושבים. בלשכת הגזית[ב] היו יושבים סנהדרין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ומייחסים את הכהנים והלויים להבדיל פסולים מן העבודה ומן הדוכן: מכל מוס. פסול יוחסין ובסנהדרין קאמר ק"ו גדולה או קטנה אבל דיינין בעלמא לא כדלקמן: עמך. מיוחסין כמותך: ודלמא משום שכינה. סנהדרין שבאותה שעה הולרכו להיות מיוחסין משום שכינה ד"ה: על שם נבואה נאמרו שם כדכתיב (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח וגו' אבל סנהדרין שהן לדון כגון סנהדרי דיתרו מותן משה לא: ונשאו אתך גרסינן. ולא גרס במשא העם[ד] אלא אסנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך ונשאו אתך: [ה]שוטרי הרבים. דיינין בעלמא שאינן ממנין עשרים ושלש של סנהדרי קטנה: בירושלים. היו מקפידין על כל דייניהם לייחסן: ממשכנין. נוטלי' משכונות על לדקה שיפסקו עליו ואינו נותנה: ואפי' בערב שבת. שהאדם טרוד ומתוך כך מרגיזין עמהן ומבזין אותן: כל משימות. מריבויא[ו] דמשמעות דקרא קא ליף משום תשים מקרב אחיך תשים כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה: במילי דשמיא. בגבאי לדקה ובקיאותה וחלקותה וסדר מתורגמנין ומפטירין: במילי דמתא. שאר לרכי לבור לדברי הרשות ו[ז]לטורזינא לכריא פתיא לאגלי גפא: לאשרי. כמו לתור להם מנוחה (במדבר י) אתר בית משרי: מיטפל בהו. מתעסק בהם לכבדם ולהושיבם בשורה: ריש כורי. ממונה על המדות. לשון לתך וכור: גרגותא. להשקות בית השלחן. פעמים שהם של רגיס וממנים שוטר עליו שלא ישקה אים ביומו של חבירו: בחיילות של בית דוד. שהיו בחיים בחלוקה חדש בחדש ואחודרים חלילה והוא לשון איסטרטיא ד"ה. ובחיילותיו שם. ד. דלא היו מניחין לעשות אותם אלא למייחסין מן המשיאין לכהונה אבל מילי דכהונה כגון תרומה ונשיאות כפים וס"ת לא איצטריך למיתני. תוס' כתובות שם.

ידלה איש ביום של חבירו. בערכי*. שהיה כתוב בסדרי הדיינים. ישנה. מעיר ישנה של צפורי. של בית דוד. שהיו באים למחלוקת חדש בחדש ואחודרים חלילה והוא לשון איסטרטיא.

*מנאן עד "צפורי שייך למשנה.

נשמה והתיון הכתוב כדכתיב (דברים כב) ילדות בשמים וגו' (סנהדרין מט ובערי" שם כא). ומגדלים בלורית. כדי שיילאו בעלי אימה ריפחדי מהן (שם מט).

עין משפט נר מצוה

נר א מיי' פי"ט מהל' אישורי ביאה הל' יט טוש"ע אה"ע סי' ב סעיף ג:

נה ב מיי' שם הל' יח טוש"ע אה"ע שם סעיף ב:

נו ג מיי' שם הל' יח טוש"ע אה"ע שם:

נז ד מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הל' ו סמג עשין לז:

נח ה מיי' שם הל' ז (סמ"ג שם):

נט ו מיי' שם הל' ט (ופי"ח שם הל' יח) סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ז סעי' ב:

ס ז מיי' פ"ז מהלכות מתנות עניים הל' י טוש"ע י"ד סימן רמח סעיף ב:

סא ח ט מיי' פ"ל מהל' מלכים הלכה ד סמג עשין קיד קטו:

תורה אור השלם

1. כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ: שיר השירים ד ז
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֹסְפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: במדבר יא טז
3. וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ:
שמות יח כב
4. שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נֵכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא: דברים יז טו
5. כָּל אֵלֶּה בְּנֵי אִשָּׁה רִאשֹׁנָה בֵּית הָאֲבוֹת גִּבֹּרֵי חַיִל רָאשֵׁי הַנְּשִׂיאִים וְהִתְיַחְשָׁם בַּצָּבָא בַּמִּלְחָמָה מִסְפָּרָם אֲנָשִׁים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף: דברי הימים א ז ז
6. צֶלֶק הָעַמֹּנִי נַחְרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְלֵי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה:
שמואל ב כג לז
7. אוּרִיָּה הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה:
שמואל ב כג לט
8. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אִתַּי הַגִּתִּי לָמָּה תֵלֵךְ גַּם אַתָּה אֶתְּנוּ שׁוּב וְשֵׁב עִם הַמֶּלֶךְ כִּי נֵכְרִי אַתָּה וְגַם גֹּלֶה אַתָּה לִמְקוֹמֶךָ:
שמואל ב טו יט

מוסף רש"י

כך מנוקין מכל מום. פגם משפחה (סנהדרין לו:). יליף מהאי קרא כולך יפה רעיתי, דאיכא בסנהדרין (יבמות קא:). **ודלמא משום שכינה.** הכי דנימי מפה הוא דנעיגן מייחסין שיהו לאור שתשרה שכינה עליהן, דכתיב ואצלתי מן הרוח (סנהדרין לא:). **ונשאו אתך.** כסנהדראות שמלקן לו יתרו לפשוט את העם. דאין כאן משיס שכינה, דכתיב (שמות יח) והקל מעליך ונשאו אתך, ולא מן ונשאו אתך במשא העם (במדבר יא) ליף, דהתם בשנעשה זקנים שהלכו עמו לאהל מועד כתיב ומשוס שכינה (סנהדרין לו:). **לאיתויי ממזר.** דכתר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות, דכתיב כולך יפה רעיתי (נדה מט:). **ואפילו בערב שבת.** שם פתחון לנבעי"ב לומר טרוד אני (ב"ב ח:). **ילדים.** כתוריס (סנהדרין מט:). **בני יפת תואר.** כדי שיכלו שכיכים שהיו ליקרים

הגהות הגר"א

[א] כמ' אבר לרו הנינא תשים עליך מלך בצ"ל: [ב] יש"י ד"ה ששם היו יושבים בלשכת הגזית כו'. נ"ב שם דין אבל המלקין היו אחורי הגית כו' כמ"ש בספרי פ' קרח והיא בריישא דכאן:

מוסף תוספות

א דכיון דאכולה מילתא קמסהדי א"כ הוי עדות גמור. תוס' כתובות כד: (ד"ה חד אמר) ב. (מדריש) ממה שכתוב בספרים ולא מן הדוכן ולמעלה ס"ש דאמר מר ששם היו יושבין מייחסי כהונה ולויה ולא מייתי לה אריש דאין בודקין מן המזבח ולמעלה אלמא דרישא לא איירי בכהנים. תוס' הרא"ש. ג. אי ניחוס. תוס' כתובות שם. ד. דלא היו מניחין לעשות אותם אלא למייחסין מן המשיאין לכהונה אבל מילי דכהונה כגון תרומה ונשיאות כפים וס"ת לא איצטריך למיתני. תוס' כתובות שם.

תוס' ר"י הזקן

גמ'. ריש כורא. מימונה על הכדות. ריש גרגותא. בור להשקות בית השלחן ופעמים הוא של רבים ומכנים שם שוטר שלא ומגדלים בלורית. כדי שיילאו בעלי אימה ריפחדי מהן (שם מט:).

ו) ואין בודקין מן המזבח ולמעלה. ואם תאמר אמאי לא קתני אין בודקין משמרות ולמעלה דהא אמרינן בפ"ב דכתובות (דף כד:) מעלים משמרות ליוחסין וי"ל דאין זה רבותא דהא עדות מעליא הוא[א] ואי"ת ניתני נמי אין בודקין מנסיאות כפיס ולמעלה ומתרומה ולמעלה כדאמר בפרק ג' דכתובות (שם) מעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דגם זה אינו רבותא כיון דלא שייך אלא בכהנים אבל הא [דתנן] אין בודקין מן המזבח ולמעלה רבותא הוא דמיירי אפילו בעבודות הכשרות בזרים[ב] כגון שחיטה או הפשט[ג] אע"ג דשחיטה כשרה בנשים ובעבדים[ד] היינו דיעבד[ה] אבל לכתחילה לא עבדי כי אם כשרים מיוחסין[ד] (ו): **והקל מעליך ונשאו אתך.** ה"ג רש"י ול"ג במשא העם שהרי גבי שכינה כתיב כן והאי קרא דהכא כתיב ביתרו ולא כתיב ביה במשא העם:

ז) דאמר מר ששם היו יושבים מייחסי כהונה ומייחסי לויה. ולא מסנהדרין ולמעלה: מאי טעמא [ח]דתני רב יוסף כשם שבית דין מנוקין בצדק [ט]כך מנוקין מכל מום אמר מרימר מאי קראה [י]כולך יפה רעיתי ומום אין בך אימא מומא ממש אמר רב אחא בר יעקב [יא]אמר קרא [2]והתיצבו שם עמך [יב]עמך בדומים לך ודלמא משום שכינה [יג]אמר רב נחמן אמר קרא [3]והקל מעליך ונשאו אתך [יד]בדומים לך: כל מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים: למימרא דלא מוקמינן מפסולים [טו]ורמינהו הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות והוינן בה הכל לאיתויי מאי ואמר רב יהודה [טז]לאיתויי ממזר אמר אביי בירושלים וכן תני רב [יז]שמעון בר זירא [יח]בקידושי דבי לוי בירושלים: וגבאי צדקה משיאים: מאי טעמא כיון דמנצו בהדי אינשי דאמר מר [יט]ממשכנים על הצדקה ואפילו בערב שבת ואם איתא דאיכא אית ליה קלא אושפזיכניה דרב אדא בר אהבה גיורא הוה והוה קא מנצי איהו ורב ביבי מר אמר אנא עבידנא [כ]סררותא דמתא ומר אמר אנא עבידנא סררותא דמתא אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו [כא]תנינא [א] [4]שום תשים עליך מלך מקרב אחיך [כב]כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך אמר ליה רב אדא בר אהבה ואפילו אמו מישראל אמר ליה [כג]אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה[כד] הלכך רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא ומר ליעיין במילי דמתא אמר אביי הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפיזיכניה לאשרי ברב אדא בר אהבה דידע למהפיך ליה בזכותיה רבי זירא מטפל בהו רבה בר אבוה מטפל בהו במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו בנהרדעא אפי' ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו: רבי יוסי אומר אף מי שהיה וכו': מאי טעמא דייקי ומחתמי: רבי חנינא בן אנטיגנוס וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי [כה]קרא [5]והתיחשם בצבא במלחמה וטעמא מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן והאיכא [6]צלק העמוני מאי לאו דאתי מעמון לא דיתיב בעמון והאיכא [7]אוריה החתי מאי לאו דאתי מחת לא דיתיב בחת והאיכא [8]אתי הגיתי וכי תימא הכי נמי דיתיב בגת והא [כו]אמר רב נחמן אתי הגיתי בא ובטלה ועוד [9]אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והן הן בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא:

מתני'

ח) מוקי לה בלוייה וישראלית. כדקתני מתניתין מוסיפין עליהן עוד אחת: מי לימא פליגא. אמתניתין: מאי מוסיפין עוד אחת. דקתני מתני': זוג אחת. שתי אמהות: זו דברי ר"מ. סתם מתניתין דמלריך בדיקה: כשקרא עליו ערער. א"ל בדיקה אלא אם קראו עליה שני עדים שמן של פסול ולא שמעידים עדות גמורה אלא יציאת קול וכיון דקרא עליה ערער אמאי פליגי רבנן: מאן דמתני הא. משמיה דרב: לא מסני הא. ואמורא ניהו רב יהודה ורב חמא אליבא דרב: לריך לבדוק אחריה. אפי' לרבנן: שמש היו יושבים. בלשכת הגזית[ב] היו יושבים סנהדרין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ומייחסים את הכהנים והלויים להבדיל פסולים מן העבודה ומן הדוכן: מכל מוס. פסול יוחסין ובסנהדרין קאמר ק"ו גדולה או קטנה אבל דיינין בעלמא לא כדלקמן: עמך. מיוחסין כמותך: ודלמא משום שכינה. סנהדרין שבאותה שעה הולרכו להיות מיוחסין משום שכינה ד"ה: על שם נבואה נאמרו שם כדכתיב (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח וגו' אבל סנהדרין שהן לדון כגון סנהדרי דיתרו מותן משה לא: ונשאו אתך גרסינן. ולא גרס במשא העם[ד] אלא אסנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך ונשאו אתך: [ה]שוטרי הרבים. דיינין בעלמא שאינן ממנין עשרים ושלש של סנהדרי קטנה: בירושלים. היו מקפידין על כל דייניהם לייחסן: ממשכנין. נוטלי' משכונות על לדקה שיפסקו עליו ואינו נותנה: ואפי' בערב שבת. שהאדם טרוד ומתוך כך מרגיזין עמהן ומבזין אותן: כל משימות. מריבויא[ו] דמשמעות דקרא קא ליף משום תשים מקרב אחיך תשים כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה: במילי דשמיא. בגבאי לדקה ובקיאותה וחלקותה וסדר מתורגמנין ומפטירין: במילי דמתא. שאר לרכי לבור לדברי הרשות ו[ז]לטורזינא לכריא פתיא לאגלי גפא: לאשרי. כמו לתור להם מנוחה (במדבר י) אתר בית משרי: מיטפל בהו. מתעסק בהם לכבדם ולהושיבם בשורה: ריש כורי. ממונה על המדות. לשון לתך וכור: גרגותא. להשקות בית השלחן. פעמים שהם של רגיס וממנים שוטר עליו שלא ישקה אים ביומו של חבירו: בחיילות של בית דוד. שהיו בחיים בחלוקה חדש בחדש ואחודרים חלילה והוא לשון איסטרטיא ד"ה. ובחיילותיו שם. ד. דלא היו מניחין לעשות אותם אלא למייחסין מן המשיאין לכהונה אבל מילי דכהונה כגון תרומה ונשיאות כפים וס"ת לא איצטריך למיתני. תוס' כתובות שם.

ט) ולעל עב:). **כ)** [ככמ"י: עליהן]. **ג)** [ככמ"י: עליהן]. **ד)** [מדות פ"ב מ"ד ע"ש] [ועי"ע תוספתא סנהדרין פ"ז ה"ל ובתוס' רשב"ם כאן]. **ה)** ינמות דף קא. סנהדרין לו:, ו) טוריית ד: ע"ש, ו) [בסנהדרין ובטוריות שם איתא אלא אר"ע בר יאמר ולכ"ל]. **ח)** [ככמ"י נוסף: אתן]. **ט)** סנהדרין לו: [והה מט:]. **י)** [אל"ל שמעיה. [סדה"ר], **כ)** [בב"ב נג: ד"ל הרבה"ם ד"ה בקדושין דבי לוי בתוספתא דמסכת קדושין שמיהר לוי כמו שמיהר ר' חייא ור' אושעיא עכ"ל], **ל)** ב"ב ח:. **מ)** [בכ"ן איתא שרגיתא]. **נ)** ינמות מה: קנ:. **ס)** [ינמות מה ע"ב]. **ע)** [ככמ"י: קראתו], **פ)** ע"ז מד:. **צ)** סנהדרין כא. ע"ש ידי מט. ע"ש, [ככמ"י: הא אמרו], **ק)** [ברש"י שבע"ר: בין גדולה בין קטנה], **ר)** [ברש"י שבע"ר: שנאמר נבואה], **ש)** [במדבר יא, יז], **ת)** דיבור זה סיים לעיל ע"ל במסנה. **א)** [ל"ל דמשימות דקרא קא ליף שוס תשים מקרב אחיך תשים דמשמע כל משימות ואפי' שררה קטנה. וכ"ה בר"ן], **ב)** [ע' ב"ב ח:]. **ג)** [שייך לעיל ע"ל במסנה], **ד)** [זבחים לא ע"ב], **ה)** [עיין תוס' זבחים שם, יבמות רש ולוין], **ו)** [וע' תוספות כתובות כד: ד"ה חד אמר].

מתני'

מתני' כת חלל זכר. ודוקא נקט כדקתני ומזיל דכת חללה שנשאת לישראל כשירה לכהונה: **לעולם:** בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל הדורות של חללים זכר בן זכר בת האחרון פסולה כבת הראשון אבל בת בתו מישראל כשרה דלא חמירא בת חלל מחללה דאמרי' בתה של חללה מישראל כשירה לכהונה: **ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה.** וטעמא יליף בגמרא. ודוקא ישראל אבל כהן שנשא חללה בתו חללה לכל ולד הנולד בציאת איסור כהונה הוי חלל: **חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה.** בגמ' פריך הא תנא ליה רישא: **בת גר זכר.**

מתני' [א]בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם [ב]ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה [ג]רבי יהודה אומר בת גר זכר בבת חלל זכר [ד]רבי אליעזר בן יעקב אומר [ה]ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה

[וב"ת איבא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה בו'. תימה אמאי לא אמרינן נעבלה לפסול לה יומיה שלין יצירתה בעבירה ופסול ולי פרכת מה לנבעלה לפסול לה שכן זר אלא מעיקרא זרעו יומיה וחזר הדין וכו' ושמא אין כאן לד הפשה אי יש שום פירכא. ת"י]: הרי

וגר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה [ו]אחד גר ואחד עבדים משוחררים אפי' עד י' דורות עד שתהא אמו מישראל ר' יוסי אומר [ז]אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה: **גמ'** מאי לעולם מהו דתימא מידי דהוה אמצרי ואדומי מה להלן [ח]לאחר שלשה דורות אף כאן נמי לאחר שלשה דורות קא משמע לן: ישראל שנשא חללה: מנא הני מילי אמר ר' יוחנן משום ר' [ט]שמעון נאמר כאן [י]ולא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן [יא]לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות אלא מעתה בתו של כ"ג תישתרי מי כתיב בנו זרעו כתיב לא יחלל זרעו בעמיו בת בנו תישתרי כתיב לא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא בתו פסולה אף בנו בתו פסולה בת בתו תיתסר אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה: חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה: הא תנא ליה רישא בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם איידי דתנא [יב]רישא ישראל שנשא חללה תנא נמי סיפא חלל שנשא בת ישראל מתניתין דלא כרבי דוסתאי בן יהודה דתניא [יג]רבי דוסתאי בן יהודה אומר כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים מאי טעמיה דר' דוסתאי בר' יהודה אמר קרא לא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחל בשני עממים אינו מיחל תנו רבנן לא יחלל זרעו אין לי אלא זרעו [יד]היא עצמה מנין אמרת קל וחומר מה זרעו שלא עבר עבירה מתחלל היא שעברה עבירה אינו דין שמתחללת הוא עצמו יוכיח שעבר עבירה [טו]ואין מתחלל מה להוא שכן אין מתחלל בכל מקום תאמר בהיא שמתחללת בכ"מ ואם נפשך לומר אמר קרא לא יחלל זרעו לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל מאי אם נפשך לומר וכי תימא איכא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה אמר קרא לא יחלל לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל תנו רבנן איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולים מאי פסולים אילימא פסולים לו הרי מחזיר גרושתו [טז]דפסולה לו [יז]ובניה כשרים דכתי' [יח]תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבים אמר רב יהודה הכי קאמר איזו היא חללה [יט]כל שנולדה מן פסול כהונה נולדה אין לא נולדה לא [כ]הרי אלמנה וגרושה [כא]זונה דלא נולדה וקא הויא חללה אמר רבה ה"ק איזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה מאי מוזכרת אמר רב יצחק בר אבין ה"ק איזו היא חללה שעיקרה מדברי תורה ואין צריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מן פסולי כהונה ת"ר [כב]אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת גרושה גרושה אינו חייב אלא אחת [כג]אלמנה וגרושה וחללה זונה [כד]בזמן שהם כסדר חייב על כל אחת ואחת זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה אינו חייב אלא אחת אמר מר אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת האי אלמנה היכי דמי אילימא שבא על אלמנת ראובן ועל אלמנת שמעון ועל אלמנת לוי אמאי אינו חייב אלא אחת

הרי

מתני' כת חלל זכר. ודוקא נקט כדקתני ומזיל דכת חללה שנשאת לישראל כשירה לכהונה: **לעולם:** בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל הדורות של חללים זכר בן זכר בת האחרון פסולה כבת הראשון אבל בת בתו מישראל כשרה דלא חמירא בת חלל מחללה דאמרי' בתה של חללה מישראל כשירה לכהונה: **ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה.** וטעמא יליף בגמרא. ודוקא ישראל אבל כהן שנשא חללה בתו חללה לכל ולד הנולד בציאת איסור כהונה הוי חלל: **חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה.** בגמ' פריך הא תנא ליה רישא: **בת גר זכר.**

ואפילו מישראלית כבת חלל זכר ופסולה לכהונה אבל בת גיורת מישראל כשירה וטעמא דכולהו הני תנאי דפליגי בגיורת מפרש בגמ': [ט]**ר' אליעזר בן יעקב אומר כו'.** לית ליה האי דינא דלקמן (דף עח.) לד הפשה [י]דשמיעו ברוב קהל לא פריך דהיינו דומיא דשם כהן לד חמור ואין חומר שלהם שוה ואיכא למ"ד בעלמא (מכות דף ד:) לד חמור לא פריך ומיהו גר שנשא גיורת בתו פסולה דבעי' מזרע בית ישראל [יא] כדמפרש בגמרא [יב]: **גמ' מה להלן.** לענין טומאה הזכרים הוזהרו עליה ולא נקבות דכתיב בני אהרן [יג] ולא בנות אהרן: **אף.** בפסולי חללות זכרים נפסלו ולא נקבות: **כאן של כ"ג.** מן האלמנה תישתרי דהא אמרי' נקבות מותרות: **זרעו כתיב.** ואפי' נקבות וכי אהני גזירה שוה לבת בתו אהני: **בת בנו.** חלל תישתרי דמהני ליה גזירה שוה ולא אפיק קרא אלא זרעו אבל זרע זרעו תכשר בנקבות מג"ש: **זרעו.** האב והזרע הוזכרו בציבה זו והיינו הקישא: **בת בתו.** חללה תיפסר מהך הקישא: **כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות.** להכשיר את בתה ממנו לכהונה כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים להכשיר את בתו ממנה לכהונה: **בעמיו.** מדלא כתיב בעממיו משמע שאין זרעו מחלל את בתו אלא כשהוא ואשתו מעם אחד שאינם חלוים: **היא עצמה מנין.** שהאלמנה מתחללת בציאתו מן התרומה ומן הכהונה ללקות כהן הדיוט הבא עליה אחריו משום חללה: **היא שעברה עבירה.** דכתיב [טו] לא יקחו להזהיר אשה על ידי האיש ביבמות (דף פד:): **ואין מתחלל.** דהא לא יחלל זרעו כתיב ולא את עצמו [יז] דתנן (כתובות דף מה:) הנושא נשים בעבירה פסול עד שידור הנאה וכי הדירה ממנו עובד עבודה: **מה להוא שאין מתחלל בכ"מ.** אפילו בא על הנפקה ועל הזונה תאמר באשה שנפסלת בכ"מ אשה [יח] בא עליה כותי חלל נתין ממזר פסולה דלמאריגן לעיל (דף עד:) ונפקא לן ביבמות (דף פח.) מן ובת כהן כי תהיה לאיש זר [יט] כיון שנבעלה לפסול לה פסלה והואיל ונפסלת בשאר ציאות איסור מיפסל אף כאן: **ואם נפשך לומר.** שום תשובה על ק"ו זה ותבא להכשירה הרי לך מקרא מן התורה שהיא מתחללת דכתיב ולא יחלל [כ] עיקר מילול האמור כאן משמע [כא] ציאת עצמה שהיתה כשרה ונתחללה אבל זרעו מעיקרו הוא נפסל ואין זה לשון מילול: **מאי ואם נפשך לומר.** מה היה לנו להשיב על ק"ו דאיעבריך לפרושי קראי: הכי קא קשיא ליה **וכי תימא.** מעיקרא דהיינו דמייתית היא עצמה מק"ו מזרעו שלא עבר עבירה [כב] ונתחללה איכא למיפרך מה לזרעו כו': **אי נימא פסולה לו.** ואפי' הוא ישראל אם ציאתו שאינו של ממזרות הוי הולד חלל: **והרי מחזיר גרושתו.** [כג] כשנישאת לאחר דפסולה דכתיב (דברים כד) לא יוכל בעלה וגו': **ובניה כשרים.** נתנו כשרה לכהונה אם ישראל הוא: **היא תועבה.** כלומר בעונש עבירה: **והרי אלמנה.** לכ"ג וגרושה לכהן הדיוט שמתחללת בציאתו [כד] וכן זונה מציאת פסולין שבא עליה כהן הדיוט נקראת חללה [א] ללקות עליה [כה] משום חללה דכל איסור כהונה עושה אותה חללה בציאתו: **מוזכרת.** מפרש לקמן: **ה"ק איזו היא חללה.** המוזכרת בתורה שעיקרה ממשמעות המקרא שכתב חללה לא יקחו ואין [כו] לריכין לפרש מידי סופרים דמקרא נפקא בהדיא: **כל שנולדה מאיסור כהונה.** דסתם חלל היינו [כז] ולד פסול לכהונה מדכתיב ולא יחלל זרעו אבל חללה הנעשית חללה ע"י ציאה הוצרכו לדרוש בה מקראות כגון זו שהיתה כשרה ונתחללה: **אלמנה אלמנה אלמנה.** בא על אלמנה שיש בה שלש שמות של אלמנות: **אינו חייב אלא אחת.** לקמן [כח] מפרש לה: **כסדר.** כסדר הזה שנתאלמנה תחילה ונשאת לשני וגירשה ונשאת לכהן ונתחללה וחזר [כט] לאחר מן הפסולים או לקרובים בעילת זנות ונעשית זונה דמפסולי כהונה חללה איכא זונה ליכא ומשאר איסורים זונה הויא חללה לא הויא כדלקמן [ל]: **וזינתה.** מקרובים או מממזר: **ונתחללה.** שבא עליה כהן ועשאה חללה שהיתה אסורה עליו משום זונה: **אינו חייב אלא אחת.** לקמן [לא] מפרש טעמא:

נזיר

לנשים, [ט] להזהיר אשה על ידי האיש, אבל הוא אין מתחלל בשום ביאה דכתיב לא יחלל זרענו] הזרע הוא מתחלל ולא הוא עצמו. ותנן בבכורות (מה. ב) הנושא נשים בעבירה פסול עד שידור הנאה, וכי נדר הנאה מיהא עובד עבודה. (פסולה) [פסולים] לו. ואפילו הוא ישראל אם בעל ביאה אסורה שאין הולד מזרע הוי הולד חלל. מחזיר גרושתו. משנשאת לאחר או נתקדשה. היא תועבה. כלומר היא [ב]עונש עבירה וקא הויא חללה משום אותה ביאה אסורה. שעיקרה. משמעות הפסוק כך הוא אבל חללה הנעשית ע"י ביאה הוצרכו לדרוש חכמים המקרא זה שהיה כשר ונתחלל. אלמנה אלמנה אלמנה. בעל אלמנה שיש לה ג' שמות כדמפרש. אלמנת ראובן ואלמנת שמעון [ואלמנת לוי]. שבא על ג' נשים אלמנות.

*נראה דצ"ל בתחלה ד"ה תאמר בהיא שמתחללת בב"מ וכו' עד וכי נדר הנאה מיהא עובד עבודה, ואח"כ מה"ד זה שהיה כשר ונתחלל כגון היא שהיתה כשרה ונתחללה ע"י אותה ביאה האסורה אבל הולד הנולד וכו' עד מעולם ואח"כ מה"ד פסולים לו ואפי' וכו' (ד"ז).

עין משפט נר מצוה

סב א ב מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הל"ד סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' טו:

סג ג ד מיי' שם הל' [יב] טז טוש"ע שם סעי' כא:

סד ה מיי' שם הל' ח ג טוש"ע שם סעי' יב:

סה ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' יג:

ז [מיי' פי"ח מהל' גירושין הל' יב טוש"ע אה"ע סי' ה סעיף ח].

סו ח מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"ב סמג לאוין קיז:

סז ט מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ג סמג לאוין קכב טוש"ע שם סי' ז סעי' יב:

סח כ מיי' שם פי"ז הלכה יא:

סט ל מיי' שם הל' ח ט י:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה והרי אלמנה וכו' לקות עליה משום חללה. נ"ב עי' שער המלך פי"ז מה' מ"ב הל' י' בד"ה האמנם וכו' מ"ש בזה:

תוס' ר"י הזקן

מתני'. בת חלל זכר. כלומר שבאה מן הזכר כגון בן בן חלל עד סוף כל הדורות בת אחרון פסולה כבת ראשון אבל בת בתו כשרה ושמא יליף בגמ'. **ישראל שנשא חללה.** ודוקא ישראל אבל כהן שנשא חללה בתו חללה, דכל ולד שנולד בביאה מאיסור כהונה הוי חלל. **חלל (זכר) [שנשא].** בגמ' מותיב הא תנא ליה רישא. **בת גר זכר.** אפילו זכר ואפילו מישראלית. **כבת חלל [זכר].** ופסולה, אבל בת גיורת מישראל כשרה. **גמ'. מה להלן.** לענין טומאה. **זכרים.** דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן, אף בפסול חללות כן. בתו של כהן גדול. מאלמנה. **זרעו [כתיב].** ואפילו נקבות משמע. ולא אהני גזרה שוה אלא לזרע זרעו. **זרעו לו.** מה זרעו פסול אף זרע זרעו פסול, וגזרה שוה אהני לנקבה שהיא מזרעו נקבה אבל לא לנקבה בת זכר. **מקוה טהרה.** להכשיר הבת להכהונה. **בעמיו.** ולא כתיב בעממיו. **בעם אחד.** שהוא ואשתו חללים. **זרעו.** הולד שנולד מאלמנה לכהן גדול ומגורושה לכהן הדיוט. **היא עצמה.** האלמנה עצמה מנין שהיא מחוללת מן התרומה ומן הכהונה שלוקה עליה כהן הדיוט משום חללה הואיל ובא עליה כהן גדול.* **כשרה ונתחללה.** על ידי אותה ביאה אסורה, שהולד הנולד מאותה ביאה לא היה כשר מעולם. **היא מתחללת בכל מקום.** בכל ביאה אסורה שנבעלה היא נעשית חללה כדמוכח פרק יש מותרות [יבמות פד. ב] לא יקחו להם